

3. Előadás

Tema 3.

A gazdaság tulajdoni és szervezeti struktúrája. A közgazdaságtan tárgya és alapkérdései.

Організаційна будова та структура власності економіки.
Предмет та фундаментальні питання економічної теорії.

Tulajdon / Власність

- A **tulajdon** a termelési tényezők elsajátítása során létrejövő gazdasági viszonyok összességét jelenti.
- **Власність** – це економічні відносини між людьми з приводу привласнення засобів виробництва.
- A tulajdonnak történelmileg két alapvető típusa a **magántulajdon** és a **köztulajdon**.
- Історично сформувалося два типи власності – **приватна** та **суспільна**.

A tulajdon mozzanatai:

Основні права власності:

- Birtoklás
- Rendelkezés
- Használat
- Володіння
- Розпорядження
- Користування

**Ukrajnában már a Függetlenség
kikiáltása előtt elfogadák „A tulajdonról”
szóló USZSZK törvény!**

**В Україні ще до проголошення
Незалежності був прийнятий Закон
УРСР «Про власність»!**

A gazdaság szervezeti alapegységei / **Базові структурні одиниці економіки**

- **a háztartás,**
- **az üzleti szervezet (vállalat)**
- **kormányzat (állam)**
- **домогосподарство**
- **підприємницька одиниця (підприємство, фірма)**
- **уряд (держав)**

Háztartás / Домогосподарство

- **A háztartás** a fogyasztás gazdasági, szervezeti egysége.
- **A háztartás** olyan személyek gazdasági közössége, akik általában együtt laknak, egy jövedelmi és fogyasztási egységet alkotnak, gazdasági tevékenységükkel kapcsolatos költségeiket közösen viselik.
- **Домогосподарство** є базовою одиницею споживання.
- **Домогосподарство** - це економічне співтовариство осіб, які разом проживають, створюють єдність у доходах та споживанні, спільно несуть витрати своєї господарської діяльності.

A fogyasztó és a háztartás szinonimák.

Споживач та домогосподарство є синонімами

A háztartás gazdasági funkciói:

Економічні функції домогосподарств:

- végső fogyasztói a megtermelt javaknak;
 - jövedelemösszpontosító, jövedelemfelhasználó;
 - a gazdaság munkaerőbázisát adja;
 - jövedelme egy részét megtakarítják, így bizonyos hitelkínálatot hoz létre;
 - vagyona a nemzeti vagyon része;
 - elsősorban saját szükségletre termelő és szolgáltató tevékenységet végez;
 - kiegészítő, kisegítő jellegű árutermelő tevékenysége is van.
- кінцеві споживачі вироблених благ;
 - концентрують доходи, витрачають їх;
 - база людського ресурсу для економіки;
 - частину доходу зберігає і формує пропозицію кредиту;
 - майно є частиною національного багатства;
 - в першу чергу виробляє та надає послуги для власних потреб;
 - здійснює виробництво доповнюючого, допоміжного характеру.

Vállalat / Підприємство

- a termelés szervezeti alapegységei.

Jellemzői:

- az önállóság, a gazdaság egyéb szereplőitől való gazdasági elkülönültség;
- a profitérdekeltség, vagyis, hogy bevételei hosszútávon haladják meg kiadásait;
- a kockázatvállalás, hogy erőforrásait a profitszerzés érdekében mobilizálja, de a profit előre nem garantált, fennáll a kudarc lehetősége is;
- eredményességét a valóságos piac minősíti.

- базова одиниця виробництва.

Функції:

- самостійність – економічне відокремлення від інших учасників;
- орієнтація на прибуток – доходи повинні перевищувати витрати;
- прийняття ризику – власні ресурси мобілізує з метою отримання прибутку, однак його наявність не гарантована;
- успіх визначається самим ринком.

Állam / Держава

Az állam (kormányzat) a modern gazdaságban nemcsak mint egy sajátos gazdasági szereplő, hanem mint valamennyi gazdasági kapcsolatot és folyamatot aktívan befolyásoló közhatalmi tényező is jelen van.

Az állam gazdasági funkciói:

- A gazdasági hatékonyság elősegítése
- A makrogazdasági egyensúly és stabilitás biztosítása
- Társadalmi igazságosság és méltányosság

Держава (уряд) в сучасних економіках виступає не лише як особливий економічний суб'єкт, але й як суспільний фактор, що активно впливає на всі економічні відносини в країні.

Економічні функції держави:

- Сприяння зростанню ефективності економіки;
- Забезпечення макроекономічної стабільності та рівноваги;
- Забезпечення суспільної рівності та благополуччя.

A közgazdaságtan alapkérdései

Базові питання економічної теорії

- **Mit** termeljenek?
- **Kinek** termeljenek?
- **Hogyan** termeljenek?
- **Що** виробляти?
- **Кому** виробляти?
- **Як** виробляти?

Mit termeljenek? / Що виробляти?

- A kérdésre adandó választ a piac közvetíti, annak alapján, hogy mi nyereséges, mely áru termelése hozza a lehető legtöbb profitot, ehhez a termelők a piacon elérhető árakat költségeikkel vetik egybe.
- На дане питання відповідь дає ринок, на основі того, що є прибутковим, виробництво яких товарів приносить якнайбільше прибутку, для цього виробники порівнюють ціни своїх товарів із виробничими витратами.

Kinek termeljenek?

Кому виробляти?

A **kinek?** kérdésében meghatározók a piacgazdaság nyomán kialakuló bér-, profit-járadék jellegű jövedelmek. A beruházási javak elosztása tekintetében pedig a profitnak van döntő szerepe.

На дане питання основними ринковими орієнтирами виступають доходи, від праці, прибуток, пасивні доходи економічних одиниць. Для інвестиційних благ орієнтиром виступає прибуток

Hogyan termeljenek?

Як виробляти?

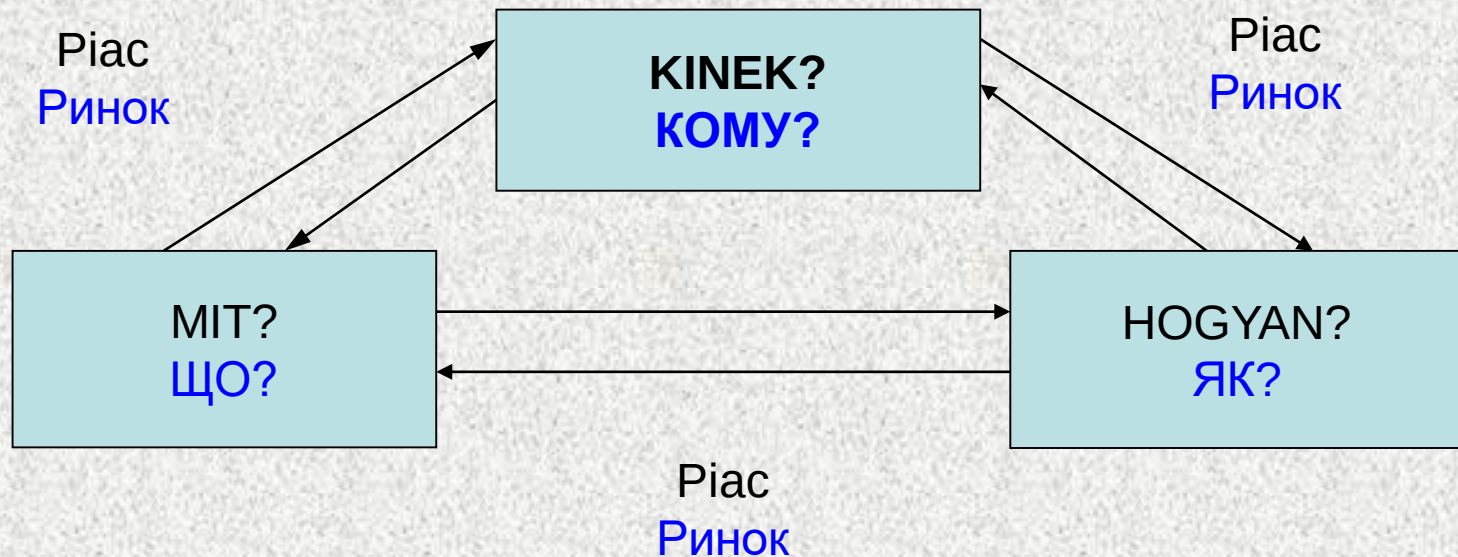
- A **hogyan?**, milyen technológiával állítsák elő a különféle termékeket, kérdésre a termelési tényezők árarányai alapján adják meg a választ. Olyan termelési tényezőkombinációkkal állítják elő a termékeket, amelyek a lehető legkisebb költségekkel teszik lehetővé az adott kibocsátást.
- На дане питання дає відповідь застосування технології при виробництві благ, що базується на використанні певного співвідношення факторів виробництва. Блага виробляються за такої комбінації, при якій забезпечується найменш витратне виробництво.

Piaci koordináció

Ринкова координація

Ebben a koordinációs modellben a gazdasági folyamatok összehangolása a piac segítségével történik.

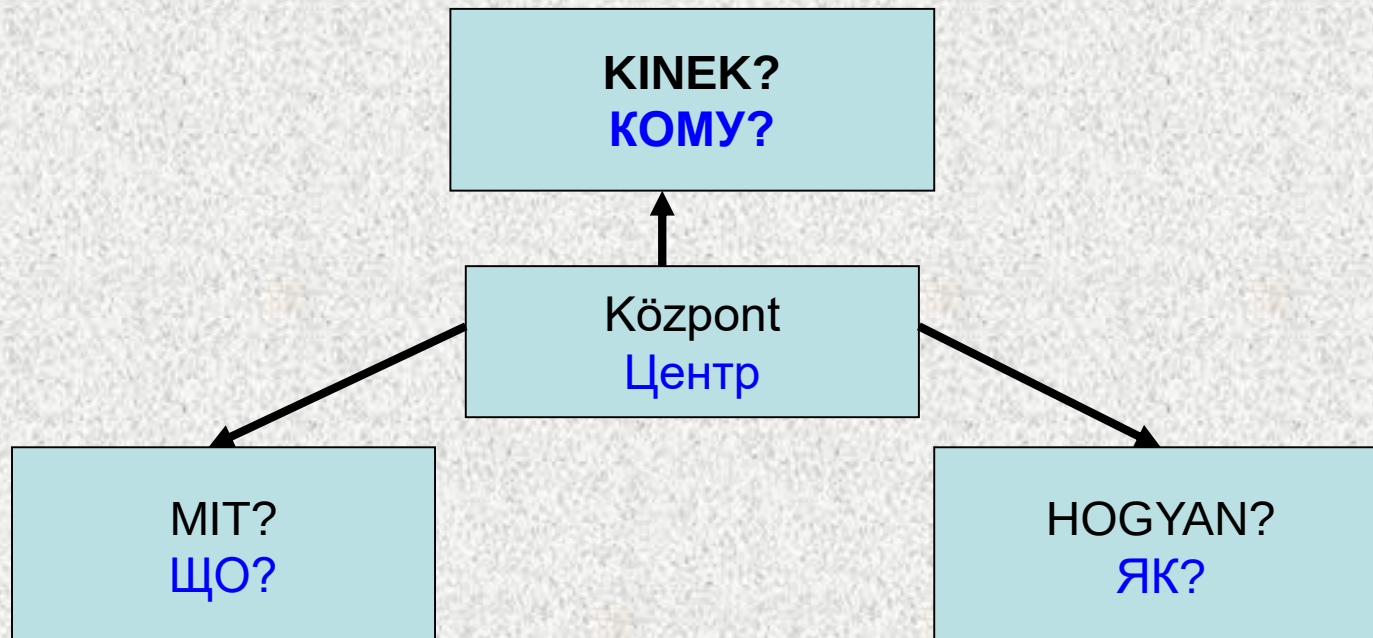
В цій координаційній моделі синхронізація економічних процесів здійснюється за допомогою ринку.

Centralizált (bürokratikus) koordináció / Централізована (бюрократична) координація

A centralizált koordináció elvén működő gazdaság tudatos, központi tervek és utasítások alapján működik

Централізована координація існує там, де економіка функціонує на основі планів та наказів.

Vegyes típusú koordináció

Змішаний тип координації

Itt egyszerre együtt vannak jelen a piaci és az állami koordináció elemei. Ezért is nevezzük a mai fejlett gazdaságokat vegyes gazdaságnak.

Тут одночасно присутні елементи ринкової та централізованої координації. Тому сучасні розвинені економіки називають змішаною економікою.

